

333МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОСВІТНЬО-РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР РДГУ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ПОЧАТКОВОЇ, ІНКЛЮЗИВНОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА

**МАТЕРІАЛИ
II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ Е-КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
«ОСВІТА І ВИХОВАННЯ
В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ
В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО СТАНУ»**

15 -16 ТРАВНЯ 2024 РОКУ

РІВНЕ

УДК 373.3.091.12

П 84

Рекомендовано до друку
вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол № 6 від 30 травня 2024 р.),
вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 5 від 14 травня 2024 р.).

Рецензенти:

Канішевська Л.В., доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту проблем виховання НАПН України.

Безкорвайна О.В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри міжкультурної комунікації, теорії та історії зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету.

Професійний розвиток педагога: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної е-конференції з міжнародною участю «Освіта і виховання в інформаційному суспільстві в умовах воєнного та повоєнного стану», м. Рівне, 15-16 травня 2024 р. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2024.140 с.

У збірнику представлено наукові матеріали, що включені до програми II Всеукраїнської науково-практичної е-конференції з міжнародною участю «Освіта і виховання в інформаційному суспільстві в умовах воєнного та повоєнного стану».

У виданні висвітлюються актуальні проблеми розвитку освіти України, формування національної солідарності в учнівської та студентської молоді, організації інклюзивного навчання в закладах освіти, підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи в Новій українській школі та педагогів в умовах інформаційних впливів і воєнного стану.

Збірник рекомендований для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти і всіх тих, хто цікавиться питаннями історії та сьогодення системи освіти.

Відповідальність за автентичність цитат, правильність фактів і посилань, достовірність матеріалів та грамотність несуть автори публікацій.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

© Кафедра педагогіки початкової,
інклюзивної та вищої освіти
Рівненського державного гуманітарного
університету, 2024.

Укладання.

© Автори статей, 2024

непересічним фахівцем, спроможним зацікавити тих, хто навчається, викликати інтерес до предмета, що викладається. Можливості професійного саморозвитку іміджу педагога очевидні. Ми вважаємо, що педагоги повинні усвідомлено приймати участь у науково-практичних конференціях, різноманітних конкурсах, проєктах, залучатися до різних видів творчої діяльності. Без сумніву, ці форми роботи сприяють професійному саморозвитку внутрішнього образу педагога та комунікативної складової свого іміджу. Значні можливості для розвитку всіх складових особистісно-професійного іміджу педагога містить самоосвіта. Зокрема, лише через самоосвіту вчителі можуть навчитися створювати (або вдосконалювати) свій зовнішній вигляд.

Список використаних джерел:

1. Горовенко О. А. Формування особистісно-професійного іміджу вчителя засобами самопрезентації. Харків: Основа, 2013. 112 с.
2. Дзядевич Ю. В. Професійний імідж студентів мистецьких спеціальностей: сутність, склад, методи діагностики : навч.-метод. посіб. Херсон : Айлант, 2012. 88 с.
3. Довга Т. Я. Імідж сучасного вчителя: навч.-метод. посіб. Кіровоград: ПП «Ексклюзив-систем», 2014. 144 с.

ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Сілкова Ельвіра Орестівна,
старший викладач кафедри
математики з методикою викладання,
Рівненський державний гуманітарний університет

Як визначено у преамбулі Закону України «Про освіту», освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку

особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави [5]. Відтак, однією з ключових компетентностей, поряд з математичною, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності, є підприємливість та фінансова грамотність.

Аналіз останніх досліджень з проблеми економічного виховання у закладах загальної середньої освіти розглянута у роботах Н. Гордієнко, Н. Городоцької, З. Зайченко, Я. Коменського, Г. Могилевської, К. Ушинського, А. Макаренка, Л. Пономарьова, В. Розова, Н. Шевиріна, Б. Шемякіна, О. Шпака та ін.

Широке коло досліджених питань підтверджує той факт, що тема формування підприємницької компетентності та фінансової грамотності на уроках математики є актуальною, проте деякі її аспекти потребують більш детального вивчення. Ми можемо констатувати, що в початковій школі лише набирає обертів фінансове виховання школярів для розв'язування завдань, пов'язаних з підготовкою їх до життя у динамічних фінансово-економічних умовах. Відтак нагальною є проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи з математики до розробки і впровадження ефективних форм, методів і технологій навчання учнів, спрямованих на формування їхньої фінансової грамотності, спроможних підвищити ефективність фінансового і економічного виховання молодих громадян України для відновлення економіки нашої держави у повоєнні роки.

Слово «економіка» у перекладі з грецької мови означає мистецтво ведення домашнього господарства («ойкос» – дім, домашнє господарство; «номос» – учення, закон). Тобто планування сімейного бюджету, витрат на товари та послуги – це та основа для школярів початкових класів, без якої вже неможливо уявити сучасний світ. Це підґрунтя, що вбереже їх у майбутньому від фінансових ризиків та сприятиме побудові економічно розвинутої держави.

Звичайно у наш час поняття «економіка» трактується набагато ширше. Це суспільна наука, що досліджує економічні відносини, що виникають між

суб'єктами господарювання в процесі життєдіяльності, а саме: виробництва, розподілу, обміну та споживання.

Як визначено у Державному стандарті початкової освіти, підприємливість та фінансова грамотність є ключовими компетентностями, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень [2].

Математика є однією з найбільш дотичних до економіки наук. Діти ще з першого класу починають знайомство з одиницями виміру вартості «грошима» – копійками і гривнями. Вони починають розуміти, що це універсальний товар, який можна обміняти на будь-який інший товар. Навчаються переводити гривні в копійки і копійки в гривні у межах 20. Це дає можливість здійснювати покупки за свої кишенькові гроші, економити їх.

У другому класі при розв'язуванні задач про купівлю-продаж вводяться поняття «товар» (річ, яка купується, продається чи обмінюється). Учні навчаються визначати дохід – грошові надходження, які отримують громадяни, підприємства, держава. Освоюють школярі також уміння переводити гривні в копійки і копійки в гривні у межах 100.

У третьому класі учні знайомляться з такими поняттями, як «ціна», «кількість», «вартість» та взаємозв'язок між ними. Розв'язуючи задачі відповідного змісту, школярі засвоюють такі економічні поняття, як «вартість» (виражена у грошових одиницях ціна чого-небудь або величина затрат на будь-що) та «ціна» (вартість товару, виражена у грошових одиницях). Також розкривається зміст таких економічних термінів як «роздрібна ціна» (встановлена для безпосереднього продажу) та «гуртова ціна» (встановлена для продажу товару у великій кількості для подальшого його розпродажу).

У четвертому класі школярі розв'язують задачі, на основі яких вони дізнаються про такі поняття: «ринок» (місце зустрічі покупців і продавців, товарів і послуг); «аукціон» (продаж товарів на основі конкурсу покупців);

«ярмарок» (вид ринку, який організовується в установленому місці); «бюджет сім'ї» (сума прибутків окремої особи або родини на певний час) [6, с.49].

Отже, розв'язування задач є однією з форм навчання учнів, спрямованою на ефективне формування їх фінансової грамотності та підприємливості на уроках математики у початкових класах. Задачі у сучасних підручниках з математики повинні складатися на основі конкретних економічних ситуацій та мати прикладний характер. Аналіз підручників з математики для початкових класів дає можливість виокремити наступні групи задач, спрямовані на формування у здобувачів освіти фінансової грамотності та підприємливості:

1) математичні задачі з економічними поняттями, які зустрічаються у повсякденному житті (гроші, сімейний бюджет, витрати, доходи, вартість тощо): *Андрійко, його сестричка Олеся, мама й тато вирішили вихідного дня відвідати цікаві місця у своєму місті. Дізнайся, як сім'я Петренків провела вихідний день. Зранку сім'я Петренків вирушила до музею. З'ясуй за вартістю квитків, який музей відвідала сім'я Петренків, якщо за вхідні квитки для дорослих заплатили по 60 грн, а для дітей – по 50 грн.*

2) *Музей історії Києва – 150 грн за всі квитки. 2) Музей авіації – 200 грн за всі квитки. 3) Музей книги і друкарства – 60 грн за всі квитки. 4) Музей води – 220 грн за всі квитки.*

З'ясуй, скільки грошей витратила сім'я Петренків на квитки до кінотеатру, якщо квиток для дорослого коштував 85 грн, а для дитини – удвічі менше.

Батьки виділили дітям на кишенькові витрати п'яту частину вартості всіх придбаних за день квитків. З'ясуй, скільки грошей одержала на кишенькові витрати кожна дитина, якщо брат із сестрою домовилися виділені батьками кошти поділити порівну [8, с.132].

3) Математичні задачі, які розкривають зміст такого поняття, як продуктивність праці: *Два працівники інтернет-магазину оформили замовлення від 80 покупців. Перший працював 6 год, а другий – 4 год. Скільки замовлень*

оформив кожний працівник, якщо вони працювали з однаковою продуктивністю? [8, с. 126].

4) Математичні задачі, які розкривають значення вартості продукції: Пекар хотів спекти коровай масою 3 кг, а в нього вийшов коровай масою 5 кг. Тому він продав його на 8 грн дорожче, ніж планував. Скільки коштує спечений коровай? [7, с. 107].

5) Математичні задачі, які розкривають зміст такого поняття, як заробітна плата: Улітку Петрик підробляє у готелі. Розрахунок за роботу такий: за кожні 7 помитих малих вікон йому платять 60 грн, а за кожні 5 помитих великих вікон – 90 грн. Скільки всього грошей отримає Петрик за роботу, якщо виміє 35 малих вікон і стільки ж великих? [3, с. 219].

6) Математичні задачі, що стосуються економіки держави: У 2013 році Україна експортувала 3 т молюсків, а в 2016 році — 347 т.

1) Округли до сотень число 347 і дізнайся, у скільки разів більше молюсків експортувала Україна у 2016 році.

2) За результатами 2016 року молюсків було експортовано у 7 разів більше, ніж сала. Округли до десятків число 347 і обчисли, скільки тонн сала експортувала Україна у 2016 році.

3) За 1 кг молюсків у 2016 році Україна отримувала 1 долар. Скільки доларів отримала Україна за 347 т молюсків? [4, с. 108].

Таким чином, уроки математики чи не найбільш сприятливий навчальний предмет для формування фінансової грамотності та підприємливості в учнів початкової школи.

Список використаних джерел:

1. Бахмат Н.В. Формування основ фінансової грамотності молодших школярів на уроках математики в Новій українській школі. *Педагогічна освіта: теорія і практика: Зб. наук. пр.* Вип. 31 (2-2021). Київ: Міленіум, 2021. С. 107–122.
2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://nus.org.ua>

3. Гісь О.М. Філяк І.В. Математика: підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.): Ч. 2. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 224 с.
4. Гісь О.М. Філяк І.В. Математика: підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.): Ч. 1. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 224 с.
5. Закон України «Про освіту» №2145-VIII від 05.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
6. Максимова О. Фінансова грамотність у початковій школі. *Сучасна школа України*. 2018. № 4. С.48–50.
7. Рівкінд Ф.М., Оляницька Л.В. Математика: підруч. для 3 кл. Київ: Видвничий дім «Омвіта», 2013. 192 с.
8. Скворцова С.О., Онопрієнко О.В. Математика: підруч. для 4 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.): Ч. 2. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 135 с.

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Сміцька Оксана Вікторівна,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
науковий керівник: к. пед. н., доц. Боровець О.В.,
Рівненський державний гуманітарний університет

Формування громадянської компетентності учнів є одним із ключових завдань Нової української школи, оскільки вона спрямована на гармонійний розвиток особистості та її готовність до життя в суспільстві.

Проблема громадянської освіти учнів початкових класів досліджується здавна видатними вітчизняними вченими. Так, питання формування національно-патріотичних почуттів розглядається у філософських трактатах В. Арешонкова, О. Бандури, Т. Герасимів, В. Кременя, Ю. Сливки, І. Смагіна та